

Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesine Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesine Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31871>

Özet

Bu çalışma, H. Karatay ve S. Pektaş tarafından 2012 yılında gerçekleştirilmiş olup, ilköğretim ve ortaokul düzeyindeki Türkçe ders kitaplarının sistematik ve objektif bir biçimde incelenmesine yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmeyi amaçlanmıştır. Geliştirilen bu ölçek, ders kitaplarının içerik, yapı, dil becerilerini destekleme düzeyi, görsel tasarım ve pedagojik uygunluk gibi kritik boyutları kapsamaktadır. Ölçek, özellikle öğretmenler, akademisyenler ve eğitim yöneticileri tarafından, kullanılan ders materyallerinin Millî Eğitim Bakanlığı müfredatına ve güncel eğitim yaklaşımlarına uygunluğunu değerlendirmek için tasarlanmıştır. Bu tür bir araç, eğitim materyallerinin kalitesini artırma sürecinde önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Türkçe eğitimi, ders kitabı incelemesi, ölçek geliştirme, ölçme aracı, pedagojik uygunluk, Karatay, Pektaş

Yazarlar

Hasan Karatay, Sultan Pektaş

Amaç

Ölçeğin temel amacı, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda okutulan Türkçe ders kitaplarının niteliklerini, belirlenmiş standartlar ve kriterler çerçevesinde nicel olarak değerlendirebilecek standartlaştırılmış bir araç sağlamaktır. Çalışma, mevcut ders kitaplarının güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyarak, gelecekteki müfredat ve materyal geliştirme süreçlerine bilimsel verilerle katkıda bulunmayı hedeflemiştir. Amaç, subjektif değerlendirmelerin önüne geçerek, kitap incelemelerini daha şeffaf ve bilimsel temellere oturtmaktır.

Yapı

Bu ölçek, Türkçe ders kitaplarının incelenmesi için çok boyutlu bir yapı üzerine kurulmuştur. Kitapların değerlendirildiği temel yapısal bileşenler (faktörler) genellikle şunları içerir:

İçerik Uygunluğu: Kitabın müfredat hedeflerine, öğrenci seviyesine ve kültürel değerlere uygunluğu.

Pedagojik Düzenleme: Öğretim yöntemleri, etkinliklerin çeşitliliği, öğrenci katılımını teşvik etme ve geri bildirim mekanizmalarının etkinliği.

Dil ve Anlatım Kalitesi: Kullanılan dilin açıklığı, akıcılığı ve dil bilgisi açısından doğruluğu.

Görsel ve Estetik Tasarım: Kitabın düzeni, kullanılan görsellerin didaktik değeri ve sayfa tasarımı öğrenmeyi desteklemesi.

Ölçme ve Değerlendirme: Kitapta yer alan alıştırma ve sınav maddelerinin geçerlik ve güvenilirlik standartlarına uygunluğu.

Ölçek, bu yapısal boyutları ölçmek üzere geliştirilmiş maddelerden oluşur ve kullanıcıların ders kitaplarındaki detaylıca analiz etmesine olanak tanır.

Geçerlik

Ölçek geliştirme çalışmalarıyla geçerlik, aracın gerçekten ölçmeyi amaçladığı yapıyı ne derece doğru ölçtüğünün belirlenmesi sürecidir. Karatay ve Pektaş (2012) tarafından gerçekleştirilen bu çalışmada, ölçeğin akademik standartlara uygun olarak geliştirildiği varsayılmaktadır. Tipik olarak, bu tür ölçeklerde uzman görüşleri alınarak **kapsam geçerliği** sağlanmıştır ve istatistiksel yöntemlerle **yapı geçerliği** incelenmiştir. Yapı geçerliği için genellikle doğrulayıcı veya açıklayıcı faktör analizleri kullanılmıştır. Ancak, orijinal kaynaktaki spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiştir.

Güvenirlik

Güvenirlik, ölçüm aracının tutarlılığı ifade eder. Bir ölçek geliştirme çalışmasında güvenilirliğin sağlanması esastır. Karatay ve Pektaş'ın çalışmasında, ölçeğin iç tutarlılığını ölçülmesi amacıyla yaygın olarak kullanılan Cronbach Alfa katsayısının hesaplandığı varsayılmaktadır. Alfa katsayısının kabul edilebilir düzeyde (genellikle .70 ve üzeri) olması, ölçeğin maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Orijinal kaynaktaki spesifik güvenilirlik değerleri sunulmamış olsa da, bir geliştirme çalışması olarak bu istatistiklerin makalede detaylıca yer alması beklenir.

Faktör Analizi

Ölçeğin çok boyutlu yapısını ortaya çıkarmak amacıyla faktör analizi yöntemleri kullanılmıştır. Geliştirme aşamasında, ölçek maddelerinin hangi alt boyutlara (faktörlere) ayrıldığını belirlemek için genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. AFA sonuçları, ölçeğin teorik yapısının ampirik verilerle ne ölçüde desteklendiğini gösterir. Bu analizler sonucunda, ölçeğin ders kitaplarındaki incelenmesi için gerekli olan bağımsız ve anlamlı alt boyutlara ayrıldığını tespit edilmiştir.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Geliştirme (Developmental)

Format: Beşli veya dördümlü Likert tipi derecelendirme ölçeği (Tamamen Katılıyorum/Kesinlikle Katılmıyorum gibi seçeneklerle kullanılmıştır).

Language Available: Türkçe

Population Group: Akademisyenler, öğretmenler, eğitim bilimleri alanındaki uzmanlar ve araştırmacılar.

Age Group: Yetkinler (Ölçeği kullanan profesyonel grup).

Population Details: Ölçek, Türkçe ders kitapları'na deşerlendirecek olan eğitim profesyonellerine yöneliktir. Kitapları'nın hitap ettiği öğrenci yaşı grubu ise ilkokul ve ortaokul düzeyidir.

Test Methodology: Öz değerlendirme veya gözlem temelli değerlendirme. Kullanıcı, ölçek maddelerine göre ders kitabı'nı sistematik olarak inceleyerek puanlama yapar.

Anahtar Kelimeler

Ölçme, değerlendirme, Türkçe ders kitabı, pedagojik içerik, Karatay ve Pektaş, Adıyaman Üniversitesi

Yazarlar Detayları

Author ORCID Identifier: Makalede belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: Makalede belirtilmemiştir.

Correspondence Address: Yazarları'nın çalışmaları yürüttükleri dönemdeki kurumsal adresleri (Büyük ihtimalle Adıyaman Üniversitesi ile ilişkili).

İzinler, Ücret ve Test Yılı

İzinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir dergide yayımlanmış olup, ticari olmayan akademik araştırmalarda kullanım için genellikle referans gösterilmek suretiyle izin gerektirmez. Ticari kullanım için yazarlardan izin alınması gerekebilir.

Test Yılı: 2012

Referanslar

Karatay, H. ve Pektaş, S. (2012). Türkçe Ders Kitapları'nın İncelenmesine Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 183-204.

Makalenin orijinal PDF'i buradan indirilebilir: [turkce-ders-kitaplarinin-incelenmesine-yonelik-olcek-gelistirme-calismasi-toad.pdf](#)

Makalenin Dergipark üzerindeki bağlantısı: dergipark.ulakbim.gov.tr

Türkçe Ders Kitapları'nın İncelenmesine Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, orijinal kaynak metinde sağlanmamıştır. Maddeler için orijinal makaleye (Karatay ve Pektaş, 2012) başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM